

Asia: VN/17928/2024

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 29 pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Opetushallitus pitää esitystä tärkeänä. Lainsäädännön muutoksella turvataan osaltaan turvallisen opiskeluympäristön ja häiriöttömän opetuksen toteutuminen

ja se selkeyttää oikeustilaa puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käytössä koko koulupäivän osalta mukaan lukien välitunnit ja ruokailu.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa digitaalinen osaaminen (tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen) on laaja-alaisen osaamisen alue, jonka

mukaisia tavoitteita edistetään kaikissa oppiaineissa, kaikilla luokka-asteilla. Opettaja vastaa digitaalisten laitteiden pedagogisesti tavoitteellisesta ja

tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Digitaalisten laitteiden ja palvelujen käyttö oppitunneilla perustuu aina opetussuunnitelman perusteiden mukaisiin

tavoitteisiin.

Digitaalisia laitteita käytetään koulussa myös oppilaiden yksilöllisten tarpeiden tukemiseen ja toimintakyvyn ylläpitämiseen (esimerkiksi kommunikoinnin

tukeminen ja digitaaliset apuvälineet).

On yhteiskunnan etu, että digitaalinen osaaminen voi kehittyä. Opetusta ja oppimista häiritsevä digitaalisten laitteiden käytön torjuminen lainsäädännöllä koulupäivän aikana on tärkeää. Samalla tulee varmistaa, että oppijoilla on lainsäädännön mukaan opetussuunnitelman perusteiden mukaiset yhdenvertaiset mahdollisuudet käyttää opetuksen järjestäjän antamia digitaalisia laitteita opiskelussa ja opetella digitaalisia taitoja.

Perusopetuksen tulee turvata jokaiselle oppilaalle tiedot ja taidot, joiden avulla he voivat jatkaa opiskelua toisella asteella. Digitaaliset taidot kehittyvät

harjoittelemalla ja perusteiden mukaisesti oppilaille annetaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn sopivia työtapoja ja -välineitä eri oppiaineissa. Digitaaliseen osaamiseen liittyy oleellisesti hyvinvointia, turvallisuutta, aktiivista kansalaisuutta ja työelämätaitoja edistävää osaamista.

Perusopetuslain 46 § mukaan opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat opiskelijalle maksuttomia. Digitaaliset laitteet ovat

osa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaista oppimisympäristöä. Opetushallituksen näkemyksen mukaan nykyisin

peruskouluissa on varsin hyvä opetuksen järjestäjien tarjoama opetukseen ja oppimiseen soveltuva laitekanta. Tarve omien laitteiden käytölle opiskelussa

koulupäivien aikana on pienentynyt merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tietyissä tilanteissa voi olla perusteita oppilaan oman digitaalisen laitteen käytölle opiskelun tai vuorovaikutuksen välineenä.

Yksityiskohtaiset huomiot

Opetushallitus esittää, että esityksessä käytettäisiin muun mobiililaitteen sijaan termiä "digitaalinen laite". Digitaalinen laite kattaisi laajasti erilaiset laitteet,

kuten puhelimet, tabletit, kannettavat tietokoneet sekä älykellot. Lisäksi esitetään, että perusteluissa käytettäisiin johdonmukaisesti yhtä termiä ja

selkeytettäisiin, tarkoitetaanko oppilaan omaa laitetta vai opetuksen järjestäjän tarjoamaa laitetta vai ylipäätään kaikkia digitaalisia laitteita.

Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan oppilaan omaan laitteeseen. 29 §:n 2 momentin mukainen sanamuoto viittaa puhelimiin ja muihin mobiililaitteisiin yleisesti. Hallituksen esityksessä tulisi tarkentaa, miten toimitaan opetuksen järjestäjän (koulun) omistamien laitteiden osalta. Esityksen perusteluissa olisi hyvä tarkentaa, ettei pykälän soveltaminen ole riippuvainen siitä, kuka oppilaan käytössä olevan laitteen omistaa, vaan häiritsevää käyttöä eli muu kuin opettajan sallima pedagoginen käyttö, olisi kielletty kaikilla laitteilla. Oppilaalla voi olla käytössään esimerkiksi oma, huoltajan, ystävän tai muun läheisen laite. Tällä hetkellä Opetushallitus on Järjestyssääntöohjeessa (2016) ohjeistanut, että järjestyssäännöissä voidaan määrätä koulun tietokoneiden, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden, internetin ja koulun tietoverkon käytöstä sekä oppilaan omien laitteiden käytöstä oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana.

Samoin Opetushallitus esittää, että perusteluissa käsitteet yhtenäistettäisiin myös siltä osin, kun käytetään termejä työpäivä ja koulupäivä.

Hallituksen esityksen perusteluista tulisi Opetushallituksen näkemyksen mukaan selkeyttää edelleen siltä osin, koskeeko 29 §:n kielto myös kouluissa ja

päiväkodeissa järjestettävää esiopetusta. Selvyyden vuoksi perusteluissa olisi hyvä huomioida myös valmistava opetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminta.

Mahdollisuus kerätä oppilaiden omat laitteet pois koulupäivän tai esiopetuksen ajaksi herättää paljon keskustelua. Opetushallitus esittääkin, että perusteluihin sisältyisi tältä osin esimerkiksi seuraava muotoilu: Lainkohdan perusteella järjestyssäännöissä voidaan antaa määräys puhelinten ja muiden digitaalisten laitteiden säilyttämisestä esimerkiksi laukussa tai puhelinparkista eli oppilaat voitaisiin velvoittaa luovuttamaan mobiililaitteensa säilytykseen oppitunnin tai koko koulupäivän ajaksi.

Opetushallitus esittää, että hallituksen esityksen perusteluihin lisättäisiin oppilaan terveydenhoidollisten tarpeiden lisäksi mahdollisuus käyttää oppilaan

toimintakykyä ylläpitäviä digitaalisia laitteita kuten esimerkiksi oppimiseen tarvittavat apuvälineitä. Lisäksi oppilaalla tulee aina olla oikeus hätätilanteissa

ottaa yhteyttä viranomaiseen tai huoltajaan esimerkiksi soittaa hätänumeroon.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 36 d pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Pykälän 36 d osalta Opetushallitus katsoo, että perusteluissa tulisi selkeyttää, onko mobiililaitte 29 §:n 3 momentin perusteella kielletty esine vai tuleeko ennen haltuunottoa arvioida sen häiritsevyyttä. Jos häiritsevyyttä tulee arvioitavaksi, perusteluihin olisi hyvä lisätä häiritsevän käytön määrittely. Opetushallitus

esittää, että puhelimen tai muun mobiililaitteen pitäminen esillä tulisi katsoa häiritseväksi ja, että häiritsevä käyttö sisältäisi sekä oppilaan oman tai toisen

oppimisen häiritsemisen, että opettajan opetuksen häiritsemisen.

Onko teillä muita huomioita puhelimia ja muita mobiililaitteita koskeviin ehdotuksiin?

Hallituksen esityksessä esitetään, että Opetushallitus tekee järjestyssääntöjen osalta tarvittavat muutokset opetussuunnitelman perusteisiin. Opetushallitus ei

katso opetussuunnitelman perusteiden muutosta tarpeelliseksi, koska nykyiset maininnat järjestyssäännöistä ovat vain yleisellä tasolla. Opetushallitus tulee sen sijaan päivittämään sekä järjestyssääntöohjeen että mobiililaitteoppaan. Jos muutosta opetussuunnitelman perusteisiin ei tehdä, vähennetään hallinnollista

työtä paikallisesti, kun perusopetuksen järjestäjien ei tarvitsisi päivittää paikallisia opetussuunnitelmia, vaan järjestyssääntöjen päivittäminen riittäisi. Tämä tukee hallitusohjelman mukaista tavoitetta vähentää hallinnollista työtä.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 41 a-d ja 42 d pykäliin koskien aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa?

Opetushallitus esittää, että hallituksen esityksen perusteluissa (s.32) valvonnan näkökulmana käytettäisiin oppilaiden oikeuksia opettajan antaman opetuksen

sijaan sekä lisättäisiin perusteluihin laajemmin oppilaan oikeuksista. Oppilaiden oikeuksista on säädetty muun muassa perustuslaissa, oppivelvollisuuslaissa,

perusopetuslaissa, oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä lapsen oikeuksien sopimuksessa. Oppilaan oikeudet ovat voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu

opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan. Näitä oppilaan oikeuksia ovat oikeus

henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun, lapsen edun ensisijaisuus, oikeus saada

opetussuunnitelman mukaista maksutonta opetusta, riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea sekä oikeus opiskeluhuoltoon ja oppilaanohjaukseen, oikeus

turvalliseen oppimisympäristöön, oikeus osallisuuteen, oikeus koulumatkaetuun, oikeus majoitukseen, oikeus tapaturman hoitoon ja terveydenhuoltoon ja oikeus ruokailuun.

Onko teillä muita huomioita aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa koskeviin ehdotuksiin?

Opetushallitus pitää muutoksia aluehallintovirastojen toimivaltaan kannatettavina. Esitys vahvistaisi lasten ja oppilaiden oikeutta saada esiopetusta

ja perusopetusta lainsäädännön tarkoittamalla tavalla sekä edistää yhdenvertaisuutta. On myös tarkoituksenmukaista, että toimivalta on yhtenevä

varhaiskasvatuksen kanssa.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 2 pykälään koskien liikunnallisen elämäntavan lisäämistä esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin?

Hallituksen esityksessä mainitut tutkimustulokset osoittavat, että vain harva saavuttaa liikunnan osalta terveyden kannalta katsotun minimin. Edelleen

esityksessä todetun mukaisesti koulu- ja esiopetuspäivän aikaisen liikunnan hyödyistä on paljon niin kansallista kuin kansainvälistä tutkimusnäyttöä.

Opetushallitus toteaa, että hallitusohjelman mukaisen liikunnallisen elämäntavan edistämisen lisäämisessä perusopetuslakiin tarkoituksena on lisätä suomalaisten lasten ja nuorten toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia ja vastata kuormittavaan ns. istuvan elämäntavan globaaliin haasteeseen.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että esi- ja perusopetuksen lasten ja oppilaiden joukossa on runsaasti lapsia ja nuoria, joiden liikuntakyky on terveydellisistä syistä voimakkaasti rajoittunut. Toisaalta on lapsia ja oppilaita, joilla on esimerkiksi vakavia syömishäiriöitä, jolloin ääritilanteissa liikkumista on terveydellisistä syistä rajoitettu. Opetushallitus esittääkin, että tämä huomioitaisiin esityksen perusteluissa.

Perusopetuksen toimintakulttuuri ohjaa opetuksen järjestämisen tapoja ja käytänteitä. Nyt lausuttavana olevan muutosesityksen perusteluissa korostetaan

liikkumisen, hyvinvoinnin ja oppimisen välisiä yhteyksiä, jotka kaikki ovat osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Jotta aktiivisuutta ja arjen liikkumista luontevana osana esiopetus- ja koulupäivää lisätään siten, että se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista kaikille lapsille ja oppilaille, se tulee olla osa esi- ja perusopetuksen toimintakulttuuria.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä

tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Perusteiden mukaan liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat

luonteva osa jokaista koulupäivää.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa liikkuminen on tärkeä osa lapsen laadukasta esiopetusta. Liikkuminen sisältyy useampaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueeseen sekä oppimiskokonaisuuksiin. Liikkuminen on sekä opetuksen tavoite, että keino oppia. Liikkuminen on jo nykyisissä esiopetuksen

opetussuunnitelman perusteissa monipuolisesti kirjattu ja tavoitteet on asetettu pedagogiselle toiminnalle.

Liikkuminen mainitaan siis jo nyt opetussuunnitelman perusteissa osana perusopetuksen ja esiopetuksen toimintakulttuuria. Näin mainittuna se velvoittaa

opetuksen järjestäjää huomioimaan oppilaiden erilaiset lähtökohdat ja oppimisen edellytykset sekä yksittäisten oppilaiden että koko yhteisön tasolla.

Opetushallitus toteaa, että monipuoliset liikkumisen mahdollisuudet koulu- ja esiopetuspäivän aikana tukevat esi- ja perusopetuksen tavoitteita ja ovat osa

oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Jotta tavoite toteutuu, se edellyttää toiminnan mahdollistavaa toimintaympäristöä. Siksi koulujen ja

esiopetuksen toimipaikkojen esteettömien ja liikkumaan houkuttelevien tilojen rakentamiseen tulee kiinnittää huomiota. Samoin tulee tarkastella erilaisia

mahdollisuuksia kehittää koulu- ja esiopetuspäivän rakennetta siten, että se lisäisi mahdollisuuksia osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseen myös liikkuvan elämäntavan näkökulmasta.

Esiopetuksen osalta esitys vahvistaisi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen jatkumoa, sillä varhaiskasvatuslain 3 §:n mukaisesti varhaiskasvatuksen

tavoitteisiin sisältyy liikkumiseen kannustavan pedagogiikan toteuttaminen.

Nykymuodossaan perusopetuslain 2 §:n mukaan perusopetuksen tavoitteena on sivistyksen, tasa-arvoisuuden lisääminen ja koulutukseen osallistumisen

edellytysten edistäminen.

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen on tärkeä tavoite. Edellä mainitun mukaisesti Opetushallitus kuitenkin katsoo, että liikunnallinen elämäntapa tulisi

huomioida kaikessa esi- ja perusopetuksen järjestämisessä ja esittää, että perusopetuslain 2 §:n sijaan maininta liikunnallisesta elämäntavasta lisätään lain

3 §:än. Opetushallitus esittää muotoiluksi esimerkiksi seuraavaa: Esi- ja perusopetusta suunniteltaessa, siitä päätettäessä ja sitä toteutettaessa

edistetään liikunnallista elämäntapaa.

Onko teillä muita huomioita liikunnallista elämäntapaa koskevaan ehdotukseen?

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliset opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet elävät alati muuttuvassa ajassa ja yhteiskunnassa. Erikoulutusmuotojen opetussuunnitelman perusteiden tulee elää linjassa eri koulutusmuotojen lainsäädännön uudistusten kanssa.

Valmisteilla oleva esitys liikunnallisen elämäntavan edistämisestä vahvistaa lasten ja nuorten liikkumista esiopetuksen ja koulupäivän aikana sekä tätä kautta

vahvistaa heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Muutoksen tavoitteena on myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sekä lukiokoulutuksen

opetussuunnitelman perusteiden välisen jatkumon vahvistaminen. Lain muuttuessa valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita muokataan

uudistuksen mukaiseksi.

Hallituksen esityksen mukaan Opetushallitus tekisi lainsäädännön muutoksen myötä tarvittavat muutokset esiopetuksen ja perusopetuksen

opetussuunnitelman perusteisiin liikunnallisen elämäntavan vahvistamiseksi osana esi- ja perusopetuksen toimintakulttuuria.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 yleisiin osiin tehtävät mahdolliset liikunnallisen elämäntavan edistämisen lisäkirjaukset eivät

Opetushallituksen mielestä aiheuttaisi opetuksen järjestäjille lisäkustannuksia, vaan ne on mahdollista toteuttaa peruskoulujen arjessa kustannusneutraalisti.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäysten toimeenpanon tukemisessa voidaan pääosin hyödyntää jo olemassa olevia verkostoja (esim.

Liikkuva koulu) ja toimintoja

Onko teillä lausuttavaa perusopetuslain säädöshuoltoa koskeviin ehdotuksiin?

Kurinpitoa koskevia käsitteitä ei ole tyhjentävästi määritelty perusopetuslaissa, minkä vuoksi käsitteitä käytetään epätarkasti. Seuraavia termejä käytetään tässä yhteydessä: kurinpitokeinot, kurinpitotoimet, kurinpidolliset keinot, turvaamistoimenpiteet, puuttumiskeinot ja ojentamiskeinot. Käsitteiden

selkeyttämiseksi Opetushallitus on pyrkinyt käyttämään yleistermiä kurinpitokeino kaikista niistä perusopetuslaissa säädetyistä keinoista, joilla

voidaan puuttua oppilaiden epäasialliseen käyttäytymiseen. Opetushallituksen näkemyksen mukaan keskeisintä käsitteiden jaottelun sijaan on se, että

perusopetuslaissa säädetyt keinoja osataan käyttää lainmukaisesti. Tämän vuoksi Opetushallitus esittää, että käsitteitä selkeytettäisiin perusopetuslaissa

esimerkiksi siten, että lain 7 luvun 29 §:ssä todettaisiin, että jäljempänä tässä luvussa kaikista keinoista, joilla puututaan oppilaiden epäasialliseen

käyttäytymiseen, käytettäisiin termiä kurinpitokeino. Lisäksi 36 §:stä voitaisiin poistaa maininta kirjallisesta varoituksesta ja määräaikaisesta erottamisesta

kurinpitotoimina. Jos pykälämuutos ei ole mahdollinen, Opetushallitus esittää toissijaisesti, että hallituksen esityksen perusteluissa käsitteiden käyttöä

selkeytettäisiin.

Yllä esitettyyn viitaten Opetushallitus ei myöskään näe välttämättömäksi määritellä opetuksen epäämistä erikseen turvaamistoimenpiteeksi. Lain 36 §:ään

jäisi ehdotuksen mukaan jatkossa edelleen luokahuoneesta poistaminen, joka sekin voitaisiin tällä ajattelulla määritellä turvaamistoimenpiteeksi, jolla

turvataan luokan muiden oppilaiden oikeus häiriöttömään opetukseen.

Opetushallitus kannattaa esityksessä ehdotettavaa lisäystä perusopetuslain 3 a §:n mukaiseen lapsen edun ensisijaisuutta koskevaan säännökseen, johon

lisättäisiin myös esiopetus, joka on epähuomiossa aiemmin puuttunut pykälästä.

Pykälän 22 nimeä olisi hyvä tarkentaa muotoon ”oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi”, kuten on jo opetussuunnitelman perusteissa tarkennettu.

Kyse ei ole ”oppilaan arvioinnista” vaan hänen oppimisensa ja osaamisensa arvioinnista.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Tiivistelmä_Opetushallituksen_lausunnosta_22.11.2024.docx.pdf](#)

Ruonala Heidi
Opetushallitus